Rok VI. Nr 4.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO

WYDAWANY Z FUNDUSZÓW NAUCZYCIELSTWA OKRĘGU.

Kraków, dnia 15 kwietnia 1927 r.

TREŚĆ:

66.

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

USTAWA [1])

z dnia 1 marca 1927 roku

zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918).

Art. 1. Przywraca się moc obowiązującą artykułom: 27, 29, 37, 47, 48, 49, 54, 62, 65, 107, 108 i 109 ustawy z 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), oraz art. 8 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem i prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107), uchylonym lub zmienionym artykułami 3-cim, 4-tym, 5-tym, 6-tym, 8-mym i 10-tym ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918) [2]).

Art. 2. W artykułach 34 i 51 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), zmienionych artykułem 4-tym ustawy z dnia 22 grudnia 1925 r. o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918), dodaje się dwa dalsze ustępy o brzmieniu następującem:

„Oznaczona w ustępie pierwszym maksymalna ilość godzin nauczania tygodniowo wynosi w każdej kategorji przedmiotów:

a) o jedną godzinę mniej dla nauczycieli, mających więcej niż 15, a mniej niż 20 policzalnych lat pracy nauczycielskiej;

b) o dwie godziny mniej dla nauczycieli, mających więcej niż 20, a mniej niż 25 policzalnych lat pracy nauczycielskiej;

c) o trzy godziny mniej dla nauczycieli, mających ponad 25 lat policzalnych pracy nauczycielskiej.

Zniżka powyższa obowiązuje każdorazowo na początku najbliższego roku szkolnego".

Art. 3. Przywraca się ustęp pierwszy art. 6 ustawy z dnia 17 lutego 1922 roku o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 143), zmieniony ustawą z dnia 22 grudnia 1925 o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr. 129, poz. 918).

Art. 4. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrom: Skarbu, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Sprawiedliwości.

---

[1]) Ogłoszona w Dz. U. Rz. P. Nr. 27, poz. 207).

[2]) Przedrukowana w Dz U. Kuratorjum Nr. 1 z r. 1926

Art. 5. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia z ważnością od 1 kwietnia 1927 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*
Prezes Rady Ministrów: *J. Piłsudski.*
Minister Skarbu: *G. Czechowicz.*
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *Dr Dobrucki.*
Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz.*

67.

Rozporządzenie Rady Ministrów [1])

z dnia 15 lutego 1927 roku

o zmianie granic gminy miejskiej Dębica w powiecie ropczyckim, województwie krakowskiem.

Na mocy art. 1 i 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1923 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic miejskich na obszarze b. Królestwa, Galicji i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 719) zarządza się co następuje:

§ 1. Gminy wiejskie: Gawrzyłowa, Kawęczyn Dębicki i Wolica w powiecie ropczyckim, województwie krakowskiem, przyłącza się do gminy miejskiej Dębica w tymże powiecie i województwie.

§ 2. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1927 r.

Prezes Rady Ministrów: *J. Piłsudski.*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski.*
Minister Skarbu: *G. Czechowicz.*
Minister Sprawiedliwości: *A. Meysztowicz.*

68.

ROZPORZĄDZENIE [2])

Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 1927 r. co do wykonania § 3 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1927 r. — w sprawie utworzenia Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, Rady Naukowej Wychowania Fizycznego oraz Wojewódzkich, Powiatowych i Miejskich Komitetów Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego. („Monitor Polski“ Nr. 26/27 poz. 59).

Na zasadzie § 3 wyżej wymienionego rozporządzenia Rady Ministrów zarządza się, co następuje:

---

[1]) Ogłoszone w Dz. U. Rz. P. Nr. 27, poz. 212.
[2]) Ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 23 marca 1927 r. Nr. 67 poz. 151.

§ 1.

W skład Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego wchodzą:

1. Dyrektor tegoż Urzędu,

2. Personel stały, składający się z osób wojskowych i cywilnych, mianowany przez Ministra Spraw Wojskowych,

3. Delegaci Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, wyznaczeni przez odnośnych Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

§ 2.

Skład osobowy Urzędu zostaje ustalony rozkazem Ministra Spraw Wojskowych.

Delegaci Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (§ 1, pkt. 3) ustanawiani są w ramach etatów tych Ministerstw i pozostają w zależności służbowej od właściwych Ministrów.

§ 3.

Dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego podlega bezpośrednio Ministrowi Spraw Wojskowych i otrzymuje od niego dyrektywy, pozatem działa w porozumieniu i z ramienia Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawach wchodzących w zakres działania tych Ministrów, a dotyczących wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

§ 4.

Do zakresu działania Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego należy:

Kierownictwo wszelkiemi pracami, dotyczącemi powszechnego wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, a w szczególności:

a) ustalanie wytycznych powyższych prac i ich kolejności,

b) przedstawianie interesowanym Ministrom wniosków i opinji co do wydania niezbędnych ustaw i rozporządzeń, jakoteż co do wydawania przez poszczególnych Ministrów zarządzeń w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

c) wykonywanie nadzoru nad instytucjami i organizacjami wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz odbywanie w tym celu wizytacyj tychże,

d) przedstawianie Ministrowi Spraw Wojskowych wniosków co do obsady personelu stałego Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, co do składu Rady Naukowej Wychowania Fizycznego, oraz co do składu Wojewódzkich Komitetów Wychowania Fi-

zycznego i Przysposobienia Wojskowego, jakoteż co do obsady innych stanowisk wojskowych w zakresie prac wojska nad wychowaniem fizycznem i przysposobieniem wojskowem,

e) przedstawianie interesowanym Ministerstwom postulatów co do przewidywania w poszczególnych częściach budżetu państwowego kredytów na cele wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

f) opinjowanie wniosków, projektów i zarządzeń Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w zakresie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego,

g) udzielanie dyrektyw Wojewódzkim Komitetom Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego,

h) wydawanie czasopisma i wydawnictw, poświęconych wychowaniu fizycznemu i przysposobieniu wojskowemu.

§ 5.

Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego może zwracać się bezpośrednio do poszczególnych władz i urzędów w zakresie dotyczącym wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

§ 6.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: (—) *J. Piłsudski.*

Minister Spraw Wewnętrznych: (—) *Sławoj Składkowski.*

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: (—) *Dr Dobrucki.*

69.

Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 24 marca 1927 r. [1])

o przekazaniu niektórych czynności nadzoru nad szkolnictwem zawodowem.

Na zasadzie art. 4 p. 1 i 12 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50, poz 304) zarządzam co następuje:

§ 1. Wymienione w § 2 niniejszego rozporządzenia czynności, wchodzące w zakres przysługującego Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nadzoru nad szkolnictwem zawodowem, przekazuje się:

a) na terenie województwa warszawskiego, łódzkiego, białostockiego i lubelskiego — kuratorowi okręgu szkolnego warszawskiego;

b) na terenie województwa krakowskiego i kieleckiego oraz co do

---

[1]) Ogłoszone z Dz. U. Rz. P. z dnia 30 marca 1927 Nr. 29. poz. 252.

Państwowej Szkoły Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie — kuratorowi okręgu szkolnego krakowskiego;

c) na terenie województwa poznańskiego i pomorskiego — kuratorowi okręgu szkolnego poznańskiego;

d) na terenie województwa lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego i wołyńskiego — kuratorowi okręgu szkolnego lwowskiego;

e) na terenie województwa wileńskiego, nowogródzkiego i poleskiego — kuratorowi okręgu szkolnego wileńskiego;

§ 2. Do czynności przekazanych należy:

1) nadzór nad wszystkiemi szkołami zawodowemi z wyjątkiem szkół dokształcających; kurator, wykonujący czynności przekazane, sprawować będzie ten nadzór za pośrednictwem urzędników, pełniących służbę w podległem sobie Kuratorjum Okręgu Szkolnego lub wyznaczonych do określonej pracy wizytacyjnej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z pośród innych urzędników;

2) przedstawianie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wniosków w sprawie zakładania, przekształcania i zwijania państwowych szkół i kursów zawodowych;

3) przedstawianie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wniosków w sprawie zezwoleń na otwarcie i prowadzenie szkół zawodowych niepaństwowych, zmiany warunków tych zezwoleń, czasowego zawieszenia lub zamknięcia oraz zatwierdzania statutów i programów tych szkół;

4) udzielanie zezwoleń na otwarcie i prowadzenie oraz zamykanie prywatnych kursów zawodowych;

5) przedstawianie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego projektów budżetów państwowych szkół i kursów zawodowych i asygnowania sum w granicach budżetów;

6) przedstawianie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wniosków w sprawie mianowania, przenoszenia oraz zwalniania i pensjonowania wizytatorów szkół zawodowych, dyrektorów, kierowników, nauczycieli instruktorów państwowych szkół i kursów zawodowych;

7) zawieranie umów z personelem kontraktowym państwowych szkół i kursów zawodowych;

8) zatwierdzanie dyrektorów, kierowników, nauczycieli i instruktorów niepaństwowych szkół i kursów zawodowych;

9) składanie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wniosków co do zapomóg szkołom zawodowym niepaństwowym z funduszów państwowych oraz z „funduszu specjalnego na rzecz szkół zawodowych“;

10) wydawanie w granicach statutów szkół zarządzeń co do życia pozaszkolnego młodzieży.

§ 3. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (poza nadzorem normalnym) zarządzać będzie doraźne wizytacje szkół i kursów zawodowych przez powołanych przez siebie znawców. Kuratorowi przysługuje prawo stawiania w tym względzie wniosków. Znawca dokonywa wizytacji z udziałem przedstawiciela kuratora, wykonującego czynności przekazane, i składa Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego sprawozdanie, którego odpis przesyła się zainteresowanemu kuratorowi.

§ 4. W sprawie urlopów personelu nauczycielskiego państwowych szkół i kursów zawodowych przysługują kuratorowi, wykonującemu czynności przekazane, te same prawa, jakie posiada kurator okręgu szkolnego w stosunku do personelu nauczycielskiego państwowych szkół średnich.

§ 5. Nadzór nad szkołami zawodowemi dokształcającemi sprawują kuratorzy okręgów szkolnych.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1927 r. Datę przejęcia i zakres przekazywanych stopniowo czynności w stosunku do poszczególnych zakładów szkolnych oznaczy Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wewnętrznemi zarządzeniami.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Dr. Dobrucki.

70.

Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych

z dnia 24 lutego 1927 r. [1])

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Najwyższą Izbą Kontroli — w sprawie kontroli wpływów za wydane pracownikom państwowym karty porady lekarskiej.

§ 1.

W celu kontroli wpływów za wydawane pracownikom państwowym karty porady lekarskiej wprowadza się karty, oprawione w bloczki po 25, 50, 100 i 200 sztuk.

§ 2.

Karty porad lekarskich składają się z dwóch części: odcinka, pozostającego przy grzbiecie, oraz właściwej karty porady i posiadają ogólną numerację. (Wzór Nr. 1).

§ 3.

Opłata za każdą wydaną kartę porady lekarskiej wynosi 50 groszy (§ 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 4. VIII. 1926 r. Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 555) [2]).

---

[1]) Ogłoszone w Monitorze Polskim z dnia 12 marca 1927 r. Nr. 58, poz. 128.

[2]) Ogłoszone w Dz. U. Kuratorjum Nr. 10 z 1926.

§ 4.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych sporządza karty porady lekarskiej i rozdziela je między Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę i prowadzi ewidencję tych kart według wzoru Nr. 2.

§ 5.

Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę wydają karty porady zarówno na własne potrzeby, jak i władzom i urzędom na ich terenie i prowadzą ewidencję tych kart według wzoru Nr. 3.

§ 6.

Wszystkie władze i urzędy III., II. i I. instancji, wydające karty porady swoim funkcjonarjuszom, prowadzą szczegółową ewidencję tych kart według wzoru Nr. 4.

§ 7.

Przy pierwszym podziale bloczków Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę wydają wszystkim władzom i urzędom wszystkich resortów na ich terenie po 2 bloczki, zawierające jednakową liczbę kart, przyczem liczba ta winna być zastosowaną do liczby urzędników danego urzędu.

§ 8.

Po rozsprzedaniu kart porady jednego całego bloczka, władze i urzędy wpłacają odnośną kwotę do miejscowych Kas Skarbowych, zaś Władze Centralne wpłacają sumy te do Kasy Skarbowej Nr. 1 w Warszawie, na dochód budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych „Pomoc lekarska dla pracowników państwowych“. „Karty porady“. W razie nierozsprzedania wszystkich kart porady z bloczka, uzyskana ze sprzedaży w ciągu miesiąca gotówka, winna być wpłacona do Kasy Skarbowej w końcu miesiąca.

§ 9.

Na odwrotnej stronie otrzymanych kwitów Kas Skarbowych władze i urzędy wpłacające zaznaczają Nr. Nr. sprzedanych kart porady (od N-ru do N-ru), przesyłają je tej władzy, od której bloczki otrzymały i wzamian za te kwity otrzymują nowy bloczek.

§ 10.

W razie zniszczenia lub unieważnienia jednej lub więcej kart porady w danym bloczku, skutkiem czego wpłacona do Kasy Skarbowej kwota jest mniejsza, niż wypada za ogólną liczbę kart, zawartych w bloczku, należy do kwitu Kasy Skarbowej dołączyć zniszczone, względnie unieważnione karty z wymienieniem numerów tych kart na odwrotnej stronie kwitu.

§ 11.

Urzędy Wojewódzkie i Komisarjat Rządu na m. st. Warszawę przy każdorazowem zapotrzebowaniu od Ministerstwa Spraw Wewnętrznych kart porady przedkładają sprawozdanie o obrocie tych kart od początku okresu budżetowego do dnia zapotrzebowania (wzór Nr. 5).

§ 12.

Niniejsze przepisy obowiązują od dnia 1 kwietnia 1927 r.

Minister: *Sławoj Składkowski.*

Wzór Nr. 4.

Ewidencja

kart porady wydanych funkcjonarjuszom państwowym.

Data otrzymania	Otrzymano kart		Wydano kart			Anulowano kart		Suma wpłacona do Kasy Skarbowej	Nazwa Kasy Skarbowej, data i Nr. pokwitowania	Uwagi
	Ilość	Nr. Nr. kart od... do...	z bloczka, zawierającego Nr. kart od... do...	w miesiącu od dnia do dnia	Ilość	Liczba	Nr. Nr. kart anulowanych			

UWAGA: Wzory Nr. 1, 2, 3 i 5 opuszczono.

71.

L. O. 400/27. Kraków, dnia 12 marca 1927 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie nowych biletów bankowych 50 złotowych i falsyfikatu banknotu 20 złotowego.

Wskutek pisma Banku Polskiego z dnia 21 lutego 1927 r. Nr. 907 i rozporządzenia Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 marca b. r. Nr. O. R. 2753/27, Kuratorjum podaje do wiadomości treść zawiadomienia o puszczeniu w obieg nowych biletów bankowych 50 złotowych II. emisji oraz opis fałszywego biletu bankowego 20 złotowego z datą 15 lipca 1924 r. typ VI.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego:

Dr Lewicki wr. Naczelnik Wydziału.

BANK POLSKI.

Zawiadomienie.

Począwszy od 1 marca 1927 r. puszcza Bank Polski w obieg 50-złotowe bilety bankowe II. emisji, wykonane z papieru białego rysowanego. Bilety nowej emisji różnią się od dotychczasowych szczególnie tem, że posiadają z jednej strony szeroki niezadrukowany margines ze znakiem wodnym, przedstawiający podobiznę króla Stefana Batorego, a nad nią liczbę 50, zaś u dołu skrót „Zł". Wymiar biletu wynosi 186×99 mm, samego zaś rysunku 127·5×89 mm.

Całość obrazu przedniej strony ujęta jest w prostokątną ramkę o tle seledynowem, w której narożnikach znajduje się liczba 50 w kwadratach szarego koloru, przyczem przez długość górnego obramowania uwidoczniono napis „Pięćdziesiąt złotych", na dolnem zaś w podłużnych, żółtych sześciobokach oznaczono drukiem granatowym z lewej strony serję a z prawej 7-cyfrowy numer. W środku bocznych ramek z ornamentem, stylizowanym z roślin i ptaków, zamieszczono w owalach o szarym odcieniu wiązane litery BP.

Właściwy obraz biletu wykonano na tle niebieskiem. W środku znajduje się podłużna tarcza, której górna część stanowi okrągły, ozdobny medaljon z liczbą 50 białego koloru na szarem polu. Na jasno-bronzowej płaszczyźnie tarczy wykonano farbą niebieską napis treści następującej:

„Bank Polski
pięćdziesiąt złotych
Warszawa d. 23 sierpnia 1925 r.
Prezes Banku *Karpiński*
Naczelny Dyrektor — Skarbnik
Dr. Mieczkowski — *Orczykowski*"

Po bokach tarczy umieszczono symboliczne postacie, z których lewa, kobieca przedstawia rolnictwo, prawa zaś, Merkury — przemysł i handel.

Obraz odwrotnej strony biletu, zamknięty po bokach dwoma prostokątami w odcieniu blado-niebieskiem z ozdobnemi, stylizowanemi roślinami o liściach koloru blado-żółtego i kółkami z liczbą 50 w środku, podzielony jest poziomym paskiem z napisem „Pięćdziesiąt złotych" na dwie nierówne części. Górna, większa zawiera na szaro-niebieskiem tle dwa medaljony koloru jasno-bronzowego, z których lewy przedstawia fragment fasady gmachu dawnego Banku Polskiego, prawy zaś obecnego. Między medaljonami znajduje się laska Merkurego oraz dwa rogi obfitości; na seledynowej wstędze nad medaljonami, zajmującej szerokość wewnętrznego pola obrazu, wydrukowany jest napis „Bank Polski", pod nią w narożnikach liczby 50, ułożone ukośnie, u dołu zaś w rogach pod medaljonami wiązane litery BP.

Dolna, mniejsza część obrazu, posiada w środku na ciemno-bronzo-

wem, kwadratowem polu godło Państwa, w bocznych zaś prostokątach z lewej strony napis: „Bilety Banku Polskiego są prawnym środkiem płatniczym w Polsce“ — z prawej natomiast zastrzeżenie karne: „Podrabianie — usiłowanie podrabiania — puszczanie w obieg — lub usiłowanie puszczania w obieg podrobionych biletów Banku Polskiego podlega karze ciężkiego więzienia“. W wykonaniu obrazów obu stron przeważa kolor żółto-bronzowy oraz szary i niebieski.

Wzory nowych biletów nie będą rozsyłane.

Warszawa, dnia 17 lutego 1927 r.

Bank Polski.

BANK POLSKI.

Zawiadomienie.

W ostatnich dniach zatrzymano falsyfikat biletu 20-złotowego z datą 15 lipca 1924 r. (oznaczony II EM. C).

Typ VI.

Falsyfikat ten wykonany jest na papierze ze znakiem wodnym, zbliżonym do papieru, użytego do druku biletów autentycznych.

Kolory farb odmienne — jaśniejsze.

Rysunki tła po obu stronach biletu są udatnie naśladowane.

Podobizna Kościuszki — wskutek cieniowania grubszemi linjami oraz nieodpowiedniego doboru farb — ma inny wyraz. Rysem charakterystycznym jest cieniowanie końca nosa, niewidoczne na biletach autentycznych.

Linje niesymetryczne na prawem ramieniu portretu oraz punkciki nieco niżej na ramce — na bilecie autentycznym są mało widoczne — zaś na falsyfikacie szczegóły te są mocno zaznaczone.

Podpisy odmienne, zwłaszcza końcowe **„k“** podpisu Naczelnego Dyrektora i wydłużenie linji przy podpisie Skarbnika.

Cyfry numeru i oznaczenie serji — udatne, lecz numer na fałszywych węższy o blisko 2 mm.

W cieniowaniu tła między upierzeniem orła granatowe linje wykazują widoczną kratkę, podczas gdy na bilecie autentycznym cieniowanie to jest nieregularne i silniej pokryte farbą.

Dziób orła i zgięcie języka są inne niż na bilecie prawdziwym.

Warszawa, dnia 18 lutego 1927 r.

Bank Polski.

72.

L. O. 430/27. Kraków, dnia 17 marca 1927 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Rad Szkolnych Powiato-

wych w Okręgu — w sprawie sposobu obliczania należności, wymierzonych w sumie miesięcznej, a wypłacanych (wpłacanych) za część miesiąca.

Ministerstwo zauważyło, że władze i urzędy oświatowe, podległe Ministerstwu, niejednolicie postępują przy obliczaniu sum do wypłaty (wpłaty), przypadających za część miesiąca z należności, wymierzonych względnie oznaczonych w sumie miesięcznej.

Celem usunięcia rozbieżności w tym kierunku, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego stosownie do pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 23 lutego r. b. N. DK. 95—WAK., wydanego w porozumieniu z Najwyższą Izbą Kontroli, wyjaśniło rozporządzeniem z dnia 3 marca b. r. Nr. O. R. 3054/27, że w wypadkach, gdy pewna należność, wymierzona (oznaczona) w sumie miesięcznej, ma być wypłacona (wpłacona) za pewną część miesiąca, należy obliczyć kwotę do uiszczenia przypadającą, **dzieląc sumę miesięczną przez kalendarzową ilość dni odnośnego miesiąca, t. j. przez 31, 30, 28 ewen. 29, a mnożąc iloraz przez ilość dni, za które przypada zapłata.** (Np. z należności miesięcznej 620 zł przypada za czas od 5 stycznia do końca tegoż miesiąca kwota (620 : 31 × 27)—540 zł.). W wypadkach, gdy z podzielenia należności miesięcznej przez ilość dni danego miesiąca wypada w ilorazie końcówka, nieprzekraczająca pół grosza, należy ją opuścić, w przeciwnym razie, (t. j. gdy ułamek wynosi więcej niż pół grosza), zaokrąglić ułamek do całego grosza.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: Dr. *Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

73.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
Nr. O. Prez. 1218/27.

Warszawa, dnia 10 marca 1927 r.

Do

wszystkich Władz i Urzedów podległych bezpośrednio Ministerstwu — w sprawie opłat stemplowych od umów, zawieranych przez urzędy państwowe.

Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 15 lutego 1927 r. L. DPO. 922/VII oznajmiło, że w swym Dzienniku Urzędowym ogłosi następującą wykładnię, dotyczącą stosowania ustawy o opłatach stemplowych:

„W myśl art. 66 i 67 ustawy o opłatach stemplowych podlegają opłacie pisma, stwierdzające zawarcie **umowy** o sprzedaż rzeczy ruchomych. W myśl art. 90 tejże ustawy podlegają opłacie pisma, stwierdzające zawarcie **umowy** o świadczenie usług. Wreszcie w myśl art. 72 i 90 podlegają opłacie rachunki i inne pisma, stwierdzające wykonanie **umowy** o sprzedaż, względnie

o świadczenie usług. Koniecznym zatem warunkiem wymagalności opłat, przewidzianych w art. 66, 67, 72 i 90 ustawy o opłatach stemplowych, jest istnienie **umowy**. Umowa jest zgodnym objawem woli **dwóch** (lub więcej) osób; osoba, zawierająca umowę (kontrahent), wypowiada wolę bądź sama, bądź w ten sposób, że za nią działa inna osoba; ta inna osoba występuje w takim razie jako zastępca ustawowy albo jako pełnomocnik lub jako organ kontrahenta (osoba **prawna** może zawrzeć umowę **tylko** w ten sposób, że za nią wypowiada wolę osoba **fizyczna**, będąca **organem** osoby prawnej).

Z powyższego wynika, że **niema umowy**, jeżeli wprawdzie dwie osoby fizyczne złożyły zgodne oświadczenia, (w ten sposób, ze jedna z nich przyjęła bez zmiany propozycję drugiej), ale obie uczyniły to **w imieniu tej samej osoby**, jako jej pełnomocnicy lub jej organa; wtedy bowiem mamy do czynienia z objawem woli **jednej tylko osoby**, działającej za pośrednictwem dwóch osób, jako swych pełnomocników lub organów.

Niema więc umowy i nie należy się żadna z opłat, przewidzianych w art. 66, 67, 72 i 90, gdy tranzakcja, mająca za przedmiot odpłatne dostarczenie towarów lub odpłatne świadczenie usług, przyszła do skutku między dwoma przedsiębiorstwami, **będącemi własnością tej samej osoby** fizycznej lub prawnej, lub między dwoma oddziałami tego samego przedsiębiorstwa, np.:

1) gdy spółka akcyjna jest właścicielką kopalni węgla i fabryki maszyn — jeżeli ta fabryka pobiera węgiel z owej kopalni, będącej własnością tej samej spółki akcyjnej i za to płaci zarządowi owej kopalni lub jeżeli na odwrót kopalnia otrzymała maszynę z fabryki, będącej własnością tej samej spółki i za to płaci zarządowi fabryki;

2) gdy gmina jest właścicielką gazowni i elektrowni — jeżeli gazownia otrzymuje prąd elektryczny z elektrowni gminnej i jej za to płaci;

3) gdy tranzakcje, mające za przedmiot odpłatne dostarczenie towarów lub odpłatne świadczenie usług, dokonywują się między organami tego samego przedsiębiorstwa: między centralą a oddziałem lub między dwoma oddziałami; także wtedy nie należy się opłata stemplowa, gdy centrala znajduje się zagranicą, a oddział w kraju;

4) gdy przedsiębiorstwo państwowe, **nie będące odrębną osobą prawną**, a zatem będące własnością **Skarbu Rzeczypospolitej**, dostarcza towary bądź urzędowi państwowemu, nie będącemu przedsiębiorstwem, bądź innemu przedsiębiorstwu państwowemu, również nie będącemu odrębną osobą prawną; w tych bowiem przypadkach przedsiębiorstwo, będące własnością Skarbu Rzeczypospolitej, otrzymuje odpłatę za dostarczone towary **z tegoż Skarbu**.

Do punktu 4 wyjaśnia się, że obecnie tylko następujące zakłady i przedsiębiorstwa państwowe są **odrębnemi osobami prawnemi**:

a) zakłady: szkoły akademickie (art. 5 i 11 ustawy z dnia 13 lipca

1920 r. Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 494 oraz ustawa z dnia 13 lutego 1924, Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 185), Konserwatorjum Muzyczne w Warszawie (art. 6 dekretu z dnia 7 lutego 1919 roku Dz. P. P. P. Nr. 15, poz. 214), Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie (art. 3 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 197), Liceum Krzemienieckie (§ 4 rozporządzenia z dnia 10 sierpnia 1922 roku Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 626), Instytut Naukowy Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach (art. 2 ustawy z dnia 28 października 1921 roku Dz. U. R. P. Nr. 93, poz. 684), Fundusz kwaterunku wojskowego (art. 16 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 97, poz. 681);

b) przedsiębiorstwa: Państwowy Monopol Tytoniowy (Dz. U. R. P. z 1923 r. Nr. 65, poz. 570, §§ 3 i 4), Państwowy Monopol Spirytusowy (Dz. U. R. P. z 1925 r. Nr. 102, poz. 720, art. 2), Państwowy Monopol Zapałczany (art. 11 ustawy z dnia 15 lipca 1925 r. Dz. U. R. P. Nr. 83, poz. 561), Bank Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 382 z 1924 roku; art. 3), Pocztowa Kasa Oszczędności (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 545 z 1924 r.; § 1), Państwowy Bank Rolny (Dz. U. R. P. Nr. 43, poz. 450 z 1924 r.; § 2), Polskie Koleje Państwowe (Dz. U. R. P. z 1926 r. Nr. 97, poz. 568); art. 2), Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 568 z 1924 r.; § 1 statutu), Państwowe Zakłady Wodociągowe na Górnym Śląsku (Dz. U. R. P. Nr. 56, poz. 564 z 1924 r.; § 1 statutu), Państwowe Zakłady Przemysłowo-Szkolne dla Inwalidów w Piotrkowie (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 548 z 1924 roku; § 1 statutu), Wydawnictwo „Monitor Polski“ (Dz. U. R. P. z 1924 roku, Nr. 55, poz. 546; § 2 statutu), Polska Agencja Telegraficzna (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 55, poz. 547; § 2 statutu).

Przedsiębiorstwa państwowe wyżej niewymienione (np. lasy państwowe, żupy solne, uzdrowiska, zakłady naftowe, wytwórnie wojskowe, drukarnie państwowe) nie są odrębnemi osobami prawnemi, a przedmioty majątkowe, z których składają się te przedsiębiorstwa, są majątkiem Skarbu Rzeczypospolitej.

Z powyższego wynika, że rachunki wyżej wymienionych zakładów i przedsiębiorstw państwowych, będących **odrębnemi** osobami prawnemi — o ile nie są zwolnione od opłaty stemplowej na mocy art. 73 lub 91 — **podlegają** opłacie, choćby były wystosowane do urzędu państwowego, reprezentującego pod względem majątkowym Skarb Rzeczypospolitej. Jeżeli natomiast przedsiębiorstwo państwowe **niewyodrębnione** zawiera tranzakcję o odpłatne dostarczenie towarów z urzędem państwowym, który nie reprezentuje przedsiębiorstwa państwowego lub jeżeli przedsiębiorstwo niewyodrębnione zawiera taką tranzakcję z innem przedsiębiorstwem niewyodrębnionem, np. gdy Państwowe Zakłady Naftowe zobowiązują się dostarczać

swe wyroby wojskowości lub salinie państwowej, to **niema umowy** i nie należą się opłaty, przewidziane w art. 66, 67 i 72".

Powyższe podaje się do wiadomości i stosowania w związku z okólnikiem tutejszym z dnia 26 stycznia b. r. Nr. O. R. 620/27.

Za Ministra: *Miecz. Szerer*, Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego. Kraków, dnia 18 marca 1927 r.
L. O. 437/27.

Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu

do wiadomości w związku z zarządzeniem z dnia 10 lutego br. L. O. 208/27, ogłoszonem w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 2 z 1927 roku.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

74.

L. O. 438/27. Kraków, dnia 18 marca 1927 r.

Do

Wydziałów, Oddziałów Kuratorjum, Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie opłat stemplowych od umów służbowych, zawieranych z urzednikami kontraktowymi.

Kuratorjum zawiadamia na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 10 marca 1927 r. Nr. O. Prez. 1514/27, że Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 3 marca 1927 r. L: DPO . 9129/VII/26 wyjaśniło, iż umowy o najem usług (umowy służbowe), zawierane z urzędnikami kontraktowymi, począwszy od dnia 1 stycznia 1927 r., wolne są od opłaty stemplowej w myśl art. 91 p. l. ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98 poz. 570).

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: Dr. *Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

75.

L. O. 443/27. Kraków, dnia 19 marca 1927 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Rad Szkolnych Powiatowych

w Okręgu — w sprawie legitymacyj kolejowych dla nauczycielek w stanie pozasłużbowym.

Ministerstwo W. R. i O. P rozporządzeniem z dnia 27 lutego br. Nr. I. 3031/27 rozstrzygnęło, iż nauczycielce, która przeszła w stan pozasłużbowy w myśl art. 61 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 530), nie przysługuje prawo korzystania z legitymacji urzędniczej przy przejazdach kolejami, ponieważ prawo to wynika z ustawy uposażeniowej z dnia 9. X. 1923. r. i zarządzeń, opierających się na tej ustawie.
Ustawa zaś uposażeniowa nie ma żadnego skutku w czasie przebywania nauczycielki w stanie pozasłużbowym ze względu na postanowienia art. 62 wspomnianej na wstępie ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: Dr. *Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

76.

L. O. 464/27. Kraków, dnia 23 marca 1927 r.

Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, szkół zawodowych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie zwalniania od cła przedmiotów naukowych, wysyłanych zagranicę celem naprawy.

Zdarzają się dość często wypadki, że zakłady naukowe wysyłają zagranicę przyrządy i aparaty naukowe celem naprawy bez uprzedniego uzyskania na to zezwolenia Ministerstwa Skarbu stosownie do postanowień ustępu 2 art. 12 rozporządzenia o taryfie celnej (Dz. U. R. P. Nr. 51 poz. 314 z 1920 r.), a po wróceniu tych do kraju wnoszą prośby do Dyrekcji Ceł o zwolnienie ich od cła. Wobec tego Kuratorjum zawiadamia na podstawie pisma Dyrekcji Ceł we Lwowie z dnia 12 marca b. r. L: 5521/I/27, że prośby tego rodzaju będą załatwiane odmownie, gdyż — stownie do postanowienia art. 12 rozp. o taryfie celnej — wywóz przedmiotów zagranicę celem naprawy za całkowitem lub częściowem zwolnieniem ich od cła przy powrotnym przywozie do kraju może nastąpić po uprzedniem uzyskaniu zezwolenia z Ministerstwa Skarbu.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: Dr. *Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

77.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
Nr. O. R. 3441/27.

Warszawa, dnia 24 marca 1927 r.

Do

wszystkich Władz i Urzędów podległych bezpośrednio Ministerstwu W. R. i O. P. — w sprawie zasad, na jakich mają być zawierane umowy rządowe.

Stosownie do pisma Min. Skarbu z dnia 28 lutego 1927 r. Nr. 115/DB/3, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje poniżej

zasady, jakie są niezbędne przy zawieraniu umów na dostawy rządowe, celem zastosowania i ścisłego przestrzegania.

1) Umowy winny być zawierane zasadniczo tylko z firmami, przygotowanemi technicznie i finansowo do danej produkcji.

2) Umowy należy zawierać bezpośrednio z producentami, względnie ich upełnomocnionymi reprezentantami, unikając pośredników.

3) Umowy winny być zawierane przy uwzględnieniu cen stałych.

4) Umowy długoterminowe, obejmujące więcej, aniżeli jeden okres budżetowy, można zawierać tylko w wyjątkowych wypadkach, naprz. gdy chodzi o stworzenie produkcji, nieistniejącej w kraju i o ile w obowiązującym budżecie jest preliminowana przynajmniej pierwsza rata należności z tytułu długoterminowej umowy, lub o ile ustawa skarbowa na bieżący okres upoważni Rząd do zaangażowania długoterminową umową kredytów, które będą objęte przyszłymi budżetami.

5) Przy zawieraniu umów **należy pobierać zarówno wadja jak i kaucje.**

6) Kary konwencjonalne pobierane być winny w wysokości co najmniej procentów prawnych w stosunku rocznym. Naturalnie, że mogą one być wyższe w zależności od ważności terminu dostawy oraz od solidności dostawcy.

7) Kaucyj oraz kar konwencjonalnych można nie zastrzegać tylko wtedy, kiedy objekt umowy stanowi dostawa uskuteczniona bez wypłaty zaliczki i kiedy na terminie dostawy Ministerstwu czy Urzędowi zbytnio nie zależy.

8) **Zaliczki mogą być wydawane zasadniczo do wysokości 35% ceny umownej.**

Udzielanie zaliczek **ponad 35% jest dopuszczalne tylko w stosunku do firm, wyłącznie pracujących dla Rządu i tylko za zgodą Ministerstwa Skarbu,** przytem na podstawie szczegółowo uzasadnionego wniosku zainteresowanego Ministerstwa.

9) **W umowach na dostawę** artykułów lub towaru **gotowego** zaliczki **są niedopuszczalne.**

10) Gdy zamawiany przez władze państwowe artykuł jest produkowany z surowca pochodzenia zagranicznego, **może być dostawcy wypłacona zaliczka i ponad 35% ceny umownej,** o ile stwierdzone będzie bezwzględnie, że wartość surowca w stosunku do ceny wyprodukowanego artykułu stanowi więcej, aniżeli 35%. W tym wypadku zaliczka może być wydana dostawcy w wysokości, odpowiadającej zasadniczo wartości surowca, jednakże nie powinna przekraczać 50% ceny umownej.

11) Zaliczki w zasadzie winny być oprocentowane w wysokości stopy procentowej, pobieranej przez Bank Polski od dyskonta. Można jednak nie żądać płacenia tego procentu, o ile dostawca dowiedzie, że przy kalkulacji ceny dostarczonego artykułu, czy towaru, nie brał pod uwagę procentu od zaliczek, otrzymywanych ze Skarbu Państwa.

12) W razie zerwania umowy z winy dostawcy zaliczka winna być zwrócona wraz z prawnemi procentami bez względu na to, czy była oprocentowana, czy też nie.

13) Prolongowanie terminów dostawy bezwarunkowo nie powinno mieć miejsca, o ile nie zachodzą okoliczności, uprawniające do prolongaty i przewidziane umową. **Jeżeli chodzi o siłę wyższą, uznanie jej lub nie-**

uznanie rozpatrywane być winno ze stanowiska ściśle prawnego i w porozumieniu z Prokuratorją Generalną Rzeczypospolitej Polskiej.

14) **Nie można zawierać z tym samym dostawcą i na dostawę tego samego artykułu, czy towaru, nowej umowy, dopóki nie została odebrana przynajmniej połowa poprzedniego zamówienia.** Jeżeli dostawa odbywa się nie partjami, lecz ma być uskuteczniona w całości i odrazu, **zawarcie nowej umowy na ten sam towar i z tym samym dostawcą może nastąpić po stwierdzeniu przez specjalną fachową komisję zaawansowania w wykonaniu zamówienia przynajmniej do 75%.**

15) Akredytyw otwierać nie należy. O ileby jednak w pewnych wyjątkowych wypadkach zachodziła potrzeba otwarcia akredytywy, może to nastąpić tylko za zgodą Ministerstwa Skarbu, przytem w państwowej instytucji kredytowej, którą w każdym poszczególnym wypadku wskaże Ministerstwo Skarbu.

16) Projekt każdej umowy, mającej **większe znaczenie** gospodarcze, **winien uzyskać aprobatę Komitetu Ekonomicznego Ministrów.**

17) Wszystkie umowy zagraniczne winny być przesyłane Ministerstwu Skarbu do zaopinjowania z wyjątkiem zakupów przeprowadzanych przez następujące instytucje państwowe: 1) Wyższe zakłady naukowe, 2) Państwowy Instytut Geologiczny, 3) Naukowy Instytut Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach, 4) Państwowy Instytut Meteorologiczny (uchwała Rady Ministrów z dnia 28 maja 1926 r.). Definicja umowy zagranicznej mieści się w okólniku Ministerstwa Skarbu L. 1901/DB/3 z dnia 19 września 1925 r. (porównaj okólnik Nr. 9868/O. Prez./25 z dnia 29 października 1925 r. do Kuratorjów Okr. Szkol. oraz Rektoratów i Dyrektorów Szkół Wyższych), którego ostatni ustęp, w myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 24 czerwca 1926 r., winien otrzymać następujące brzmienie:

„W razie zgłoszenia ofert zagranicznych i krajowych na towary równorzędnej jakości przyznanie dostawy firmie krajowej po cenie wyższej od ceny firmy zagranicznej uzależnione zostaje od każdorazowej zgody Ministerstwa Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu oraz odnośnemi Ministerstwami".

18) **Umowy zagraniczne winny być zawierane w walucie obcej.**

19) **Należność, względnie zaliczki** za dostarczane artykuły, sprowadzane z zagranicy, winny być wypłacane **w walucie zagranicznej z tem zastrzeżeniem,** że nie będą one wydawane do rąk dostawców krajowych, lecz będą przekazywane przez Bank Polski bezpośrednio do firmy zagranicznej, uskuteczniającej dostawę lub też do banku zagranicznego na rachunek tejże firmy.

20) Przy drobnych zamówieniach artykułu zagranicznego pochodzenia wypłata **do wysokości 5.000 zł może nastąpić w złotych, jednakże za uprzednią zgodą Ministerstwa Skarbu.**

21) Celem zapobieżenia ewentualności przekazywania zagranicę walut obcych przez wymienionych w art. 19 dostawców na podstawie pozostających w ich ręku dowodów dewizowych (faktur zagranicznych, kwitów wzgl. deklaracyj celnych lub listów przewozowych) należy przy wykonywaniu umów zagranicznych przestrzegać następujących zasad:

a) Dostawca towaru zagranicznego powinien do rachunku za dostarczony towar dołączyć fakturę, wystawioną przez zagranicznego sprzedawcę tego towaru oraz kwit, względnie deklarację celną, stwierdzające dokonanie

odprawy celnej. Jeżeli towar przywieziony jest z obszaru W. M. Gdańska, winien dostawca dołączyć wtórnik listu przewozowego.

b) Gdy dostawca otrzymuje zaliczkę na towary, które mają być sprowadzone z zagranicy, winien złożyć dowody, stwierdzające konieczność zapłacenia zaliczki (fakturę t. zw. „pro forma“, korespondencję i t. p.) Ponadto winien dostawca złożyć pisemne zobowiązanie, że po nadejściu towaru do kraju, dokumenty o których mowa w ust. a), dołączy do rachunku za dostarczony towar.

c) Wszystkie powyższe dowody winny być złożone w oryginale.

W razie potrzeby dowody oryginalne mogą być przez dane Ministerstwo lub Urząd wydane dostawcy z powrotem pod warukiem zaopatrzenia wszystkich oryginałów w wyraźną adnotację, wskazującą sumę waluty przekazanej, oraz pod warunkiem zachowania przez Urząd poświadczonych przez upoważnionego do tych czynności urzędnika odpisów tych dokumentów łącznie z poczynionemi na oryginałach adnotacjami.

Adnotacje na dokumentach i poświadczeniach winny być również opatrzone podpisem tegoż urzędnika.

Zarazem Ministerstwo wyjaśnia, że powyższe zarządzenie uchyla dotychczas obowiązujący okólnik Ministerstwa Nr. 2048/F./24 z dnia 8 marca 1924 r.

Za Ministra: *Mieczysław Szerer*, Dyrektor Departamentu.

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego.
L. O. 528/27. Kraków, dnia 31 marca 1927 r.

Wydziałom, Oddziałom Kuratorjum, Dyrekcjom państwowych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Radom Szkolnym Powiatowym w Okręgu

do wiadomości w związku z zarządzeniem z dnia 17 marca 1924 r. L. 494/prez. ogłoszonem w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 2 z r. 1924.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr. Lewicki* wr.
Naczelnik Wydziału.

78.

L. O. 567/27. Kraków, dnia 7 kwietnia 1927 r

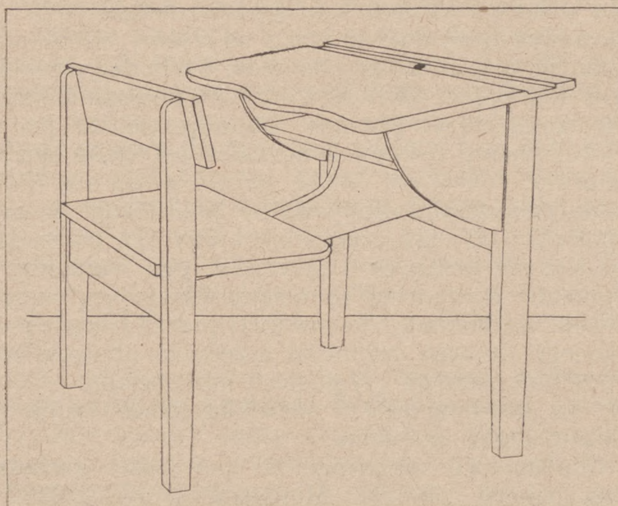
Do

Dyrekcyj państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, szkół zawodowych, seminarjów nauczycielskich oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie zaopatrzenia szkół w odpowiednie ławki szkolne.

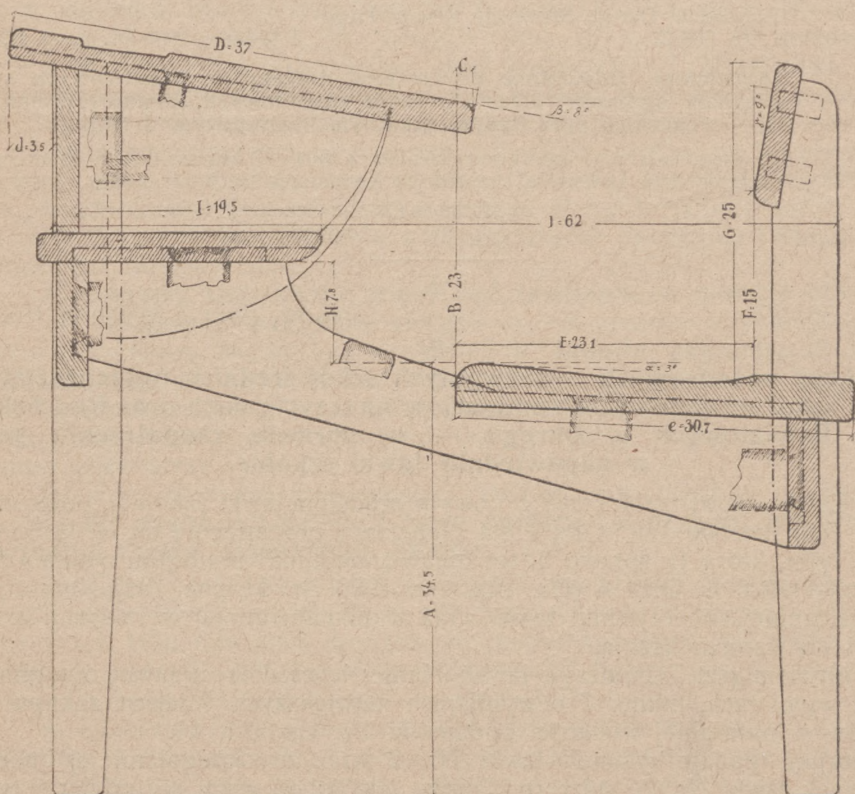
Celem zapoznania szkół z nowym modelem ławki szkolnej, poleconym przez Ministerstwo WR. OP., i dla ułatwienia zaopatrzenia się w ławki nowego typu, którą to sprawę bliżej omawia okólnik Kuratorjum z dnia 4 października 1926 L. O.1416 (Dz. Urz. z r. 1926 Nr. 11 poz. 192), Kuratorjum podaje zmniejszone rysunki ławki wraz z dokładnemi jej wymiarami w stosunku do wzrostu ucznia.

Ogółem jest 7 numerów ławek. Numer 1 przedstawia ławkę o najmniejszych wymiarach, numer 7 o wymiarach największych. Miejsca zakupu rysunków w naturalnej wielkości podano w Dz. Urz. Nr. 11.
Kuratorjum podaje rysunek ławki Nr. 2 wraz ze szczegółami jej budowy i rysunek ławki Nr. 7, który (podobnie, jak Nr. 6) różni się od Nr. 2 tylko

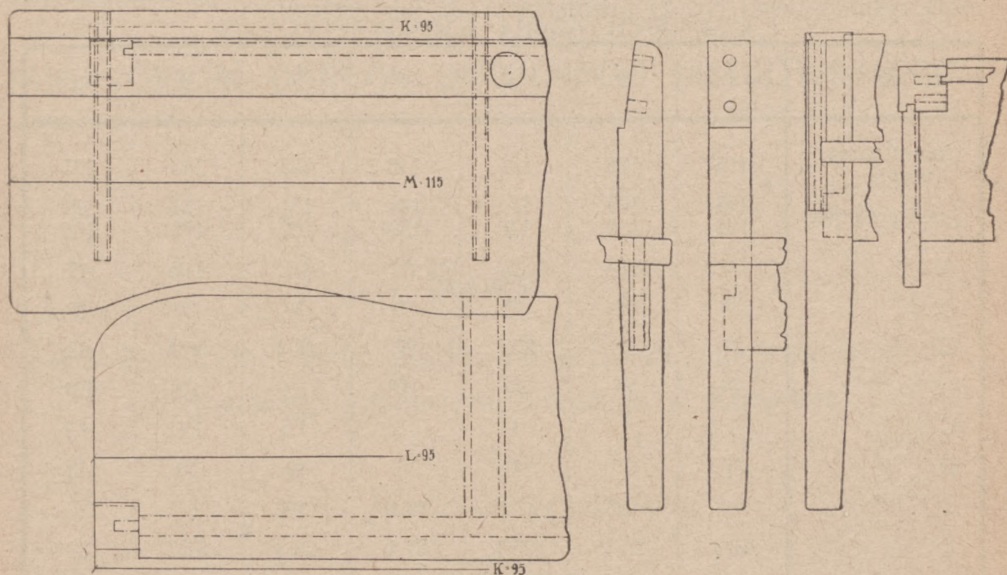
Ławka wzorowa.

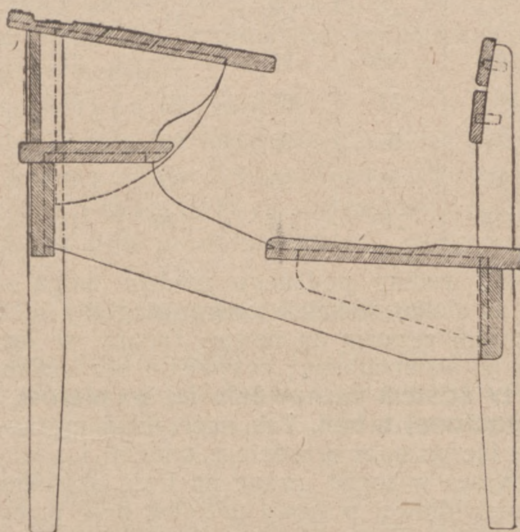
Przekrój ławki szkolnej Nr. 2.

Szczegóły budowy ławki szkolnej Nr. 2.

Przekrój ławki szkolnej Nr. 7.

tem, że posiada dwie deseczki oparcia, zamiast jednej. Pozostałe numery, t. j. Nr 1, 3, 4 i 5, mają po jednej deseczce, oczywiście stopniowo coraz szerszej.

Tabela wymiarów ławek w centymetrach (znaczenie liter uwidaczniają rysunki ławki Nr. 2) przedstawia się, jak następuje:

Nr	1	2	3	4	5	6	7
średni wzrost ucznia	115	125	135	145	155	165	175
granica wzrostu	105 120	121 130	131 140	141 150	151 160	161 170	171 185
A	32	34,5	37	40	42,5	44,5	47
∢ α	3⁰	3⁰	3⁰	3⁰	3⁰	3⁰	3⁰
B	21	23	25,2	27	28,5	30,2	32
∢ β	8⁰	8⁰	8⁰	10⁰	10⁰	10⁰	10⁰
C	1	1	1	2	1,5	1,5	1,7
D	37	37	38,5	41	42	43	43
d	4,8	3,5	3,1	3,4	3,4	2,7	2,7
E	21,3	21,3	25,1	27,1	29,3	31,7	33
e	29	30,7	32,7	34,7	37	40	41,2
F	14,5	15	16	18	19	19,5	21,2
∢ γ	9⁰	9⁰	10⁰	10⁰	10⁰	10⁰	10⁰
G	23,4	25	28,5	31	32	35	37
H	6,2	7,8	9,3	11	12	13	13,2
I	19,5	19,5	20	20	21,5	21,5	21,5
J	58,5	62	67	69	72,5	77	78
K	95	95	95	95	95	95	95
L	95	95	95	95	100	100	100
M	115	115	115	120	120	120	120

Ponieważ ławki według podanego modelu mogą się okazać w pewnych warunkach za słabe, wskutek czego mogłyby ulec zbyt szybkiemu zniszczeniu, Kuratorjum zezwala na pewne zmiany w łączeniu niektórych części ławy celem jej wzmocnienia; oczywiście bez zmiany konstrukcji samej ławki, t. j. **przy ścisłem zachowaniu jej wymiarów, kątów nachyleń i t. p. według dołączonej tabeli.** Tak naprzykład można zamiast nóg dawać lite tyły ławy, łączyć nogi przednie z tylnemi i t. p.

Kuratorjum zwraca w końcu uwagę na treść okólnika, zamieszczonego w Nr. 11 co do prawidłowej postawy uczniów przy pracy szkolnej, co do sposobu zaopatrywania się w ławki i t. p.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr.
Naczelnik Wydziału.

79.

L. I. P. 3849/27. Kraków dnia 2 kwietnia 1927 r.

Do

Kierownictw publicznych szkół powszechnych oraz Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie map ściennych Polski i globusów dla szkół powszechnych.

W związku z rozporządzeniem Ministerstwa WR. i OP. z dnia 16 III. 1927 r. Nr. I. 4168 Kuratorjum zarządza, co następuje:

W celu ustalenia zapotrzebowania i jak najracjonalniejszego rozdzielenia map Polski i globusów po szkołach powszechnych zechcą PP. Kierownicy (czki) publicznych szkół powszechnych względnie Nauczyciele (ki) samoistni szkół 1-klasowych pod osobistą odpowiedzialnością przesłać **bezzwłocznie** Radom Szkolnym Powiatowym wykaz wszystkich ściennych map Polski i globusów, będących w posiadaniu szkół wedle stanu w dniu 1/IV 1927 r.

W wykazie tym wyszczególnić należy: 1) ilość ściennych map Polski, 2) rodzaj mapy (fizyczna, polityczna, historyczna), 3) podziałkę, 4) autora (wydawcę), 5) źródło pochodzenia (przydział ze strony władz szkolnych, dar, zakup ze składek lub t. p.), 6) ilość globusów, 7) ilość izb szkolnych, 8) stopień organizacyjny szkoły.

Wykaz ma być sporządzony na ćwiartce papieru, formatu leżącego 16 × 21 cm, podpisany przez Kierownika (czkę) szkoły i opatrzony pieczęcią szkoły.

PP. Inspektorzy Szkolni zestawią nadesłane wykazy w porządku alfabetycznym wedle miejscowości i prześlą **jak najrychlej** do Kuratorjum.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego: *Dr. Pilecki* wr.
Naczelnik Wydziału.

80.

L. I. KN. 3850/27. Kraków, dnia 5 kwietnia 1927 r.

Do

Rady Szkolnej Miejskiej w Krakowie oraz wszystkich Rad Szkolnych Powiatowych w Okręgu — w sprawie kursów wakacyjnych w r. 1927.

Podobnie jak w latach ubiegłych Kuratorjum organizuje w czasie wakacyj r. 1927 kursy wakacyjne dla nauczycielstwa szkół powszechnych. W czasie od 4—30 lipca odbędą się na obszarze Kuratorjum następujące kursy:

1) w Krakowie kurs ogólno-polski polonistyczny dla nauczycieli, odczuwających braki w języku polskim,

2) w Krakowie kurs humanistyczny z zakresu języka polskiego i kul-

tury polskiej dla nauczycieli szkół powszechnych Polaków, pracujących poza granicami Polski.

3) w Żywcu drugi kurs fizyko-matematyczny informujący dla nauczycieli, chcących się przygotować do egzaminu na Wyższym Kursie Nauczycielskim w charakterze eksternów.

Nadto w czasie od 4—30 lipca odbędzie się w Krzeszowicach kurs geograficzno-przyrodniczy, przygotowujący do egzaminu wstępnego nauczycieli, **zakwalifikowanych przez Kuratorja Okręgów Szkolnych** do przyjęcia na Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Krakowie, który będzie czynny w r. szkol. 1927/28. Wymieniony egzamin wstępny odbędzie się w Krzeszowicach dnia 30 lipca b. r.

Wszystkie wyszczególnione tu kursy zastrzeżone są dla nauczycielstwa wykwalifikowanego, t. j. posiadającego przynajmniej maturę seminarjalną względnie maturę, złożoną na Państwowych Kursach Nauczycielskich.

Zgłoszenie się na kursy wakacyjne, wymienione powyżej pod 1—3, następuje zapomocą kart wpisowych, które są do nabycia w biurach Rad Szkolnych Powiatowych lub bezpośrednio w Książnicy Polskiej T. N. S. W. Warszawa, ul. Nowy Świat 59. Po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu na dany kurs, przyjęty nauczyciel przesyła za pośrednictwem swego inspektora szkolnego 10 zł wpisowego i trzy znaczki pocztowe na list zwykły na korespondencję do Inspektoratu w siedzibie kursu.

Zarazem zawiadamia się Nauczycielstwo, że może się zapisywać także na kursy wakacyjne w innych Okręgach Szkolnych zależnie od swoich kwalifikacyj. Rozkład tych kursów i ich terminy będzie ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa W. R. i O. P.

Przyjęci otrzymają w siedzibie kursu bezpłatne wspólne pomieszczenie w miejscowych szkołach powszechnych, mają jednak przywieźć z sobą pusty siennik i pościel. Według możności będą zorganizowane na kursach wspólne kuchnie.

Termin zgłaszania się na kursy wakacyjne upływa z dniem 1 czerwca. PP. Inspektorowie szkolni zechcą zaopatrzyć się w karty wpisowe w Książnicy Polskiej, dopilnować dokładnego wypełnienia ich przez zgłaszających się kandydatów i przesłać je jak najspieszniej do Inspektoratów w siedzibach kursów. Wpisowe należy przesyłać dopiero po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu danego kandydata.

O ile do 1 czerwca nie zgłosi się na dany kurs najmniej 25 kandydatów, zechcą PP. Inspektorowie zawiadomić o tem natychmiast Kuratorjum do zdecydowania, czy kurs się odbędzie.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego:

A. Marcinkowski w. r.

w. z. Naczelnika Wydziału.

81.

L. II. 1968/27. Kraków, dnia 1 kwietnia 1927 r.

Do

Dyrekcyj państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Okręgu — w sprawie zwalniania od opłat szkolnych.

Na podstawie rozporządzenia Ministerstwa WR. i OP. z dnia 21 marca 1927 r. Nr. II. 1247/27 Kuratorjum zawiadamia, że Ministerstwo ze względu na często wpływające zażalenia z powodu zbytniego obciążenia rodziców opłatami na rzecz szkół państwowych, oraz ze względów budżetowych nie może się zgodzić, by pewne kategorje rodziców (np. urzędników państwowych) zupełnie zwolnić od wszelkich opłat bez względu na zamożność rodziców, postępy i zachowanie się ucznia.

Zechcą przeto Dyrekcje ściśle przestrzegać obowiązujących przepisów i przyznawać ulgi zależnie do zamożności rodziców, w granicach procentowych, przewidzianych odpowiedniem rozporządzeniem.

Nadto zakazuje Ministerstwo nakładania samowolnie przez Dyrekcje opłat dodatkowch.

O ile chodzi o dobrowolne świadczenia Kół Rodzicielskich lub Opiekuńczych na rzecz gimnazjów, nie należy im czynić przeszkód w ich świadczeniach finansowych. Dyrekcje jegnak zwrócą uwagę, aby świadczenia te nie przekraczały możności finansowej świadczących, oraz aby nie były nakładane na rodziców pod presją moralną, czy to ze strony szkoły, poszczególnych nauczycieli, lub zrzeszenia rodzicielskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego: wz. *Przyjemski* wr.
Naczelnik Wydziału.

82.

Skład Komisji Kwalifikacyjnej

dla urzędników Kuratorjum i podległych mu urzędów.

P. Minister WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 3 marca 1927 roku Nr. O. Prez. 1278/27 ustanowił na zasadzie § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 6 poz. 50) na okres dwuletni 1927/28 następujący skład Komisji Kwalifikacyjnej dla urzędników Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego i urzędów mu podległych:

1) **Dla urzędników od IX do VII stopnia służbowego włącznie.**

Członkowie:

a) Kurator Okręgu Szkolnego,
b) Przyjemski Feliks, naczelnik Wydziału,

c) Dr. Adam Lewicki, naczelnik Wydziału,
d) Dr. Leon Pilecki, naczelnik Wydziału,
e). Misky Ludwik, naczelnik Wydziału.

Zastępcy:

a) Antoni Marcinkowski, wizytator szkół,
b) Dr. Jan Jakóbiec, wizytator szkół,
c) Wierzbicki Władysław, wizytator szkół,
d) Dr. Kulański Franciszek, wizytator szkół,
e) Dr. Mikołaj Adam Krupiński, p. o. wizytatora szkół.

2) **Dla urzędników od X do XII stopnia służbowego włącznie.**

Członkowie:

a) Przyjemski, Feliks, naczelnik Wydziału,
b) Dr. Adam Lewicki, naczelnik Wydziału,
c) Dr. Leon Pilecki, naczelnik Wydziału,
d) Marcinkowski Antoni, wizytator szkół,
e) Dr. Krupiński Mikołaj Adam, p. o. wizytatora szkół.

Zastępcy:

a) Misky Ludwik, naczelnik Wydziału,
b) Dreziński Jan, wizytator szkół,
c) Taroni Feliks, radca,
d) Dr. Emil Podkówka, referendarz VII st. sł.
e) Stefan Jaszan, naczelnik rachuby.

83.

Orzeczenie Najwyższego Trybunału Administracyjnego — w sprawie dodatku ekonomicznego na dzieci adoptowane.

W związku z rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 12 maja 1922 r. L. 2169/D. A. M. (Dz. Urz. KOSK. Nr. 5 z r. 1922, str. 115) Kuratorjum podaje do wiadomości, że na tem samem stanowisku, co Ministerstwo Skarbu, stanął Najwyższy Trybunał Administracyjny w pewnym wypadku:

Nauczyciel publicznej szkoły powszechnej zaskarżył orzeczenie Ministerstwa W. R. i O.P., którem Ministerstwo zatwierdziło decyzję Kuratorjum O. S. Krak. w sprawie nieprzyznania temuż nauczycielowi dodatku ekonomicznego na dzieci **adoptowane.** Najwyższy Trybunał Administracyjny orzeczeniem z dnia 21 stycznia 1927 r. L. Rej. 1220/25 skargę owego nauczyciela oddalił jako nieuzasadnioną i orzekł, że pojęcie dzieci adopto-

wanych nie pokrywa się z pojęciem dzieci uprawnionych i że przyznanie artykułem 4 ustawy z dnia 9 X. 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116 z r. 1923 poz. 924) dodatku ekonomicznego na dzieci uprawnione nie daje podstawy do wypłacania tegoż dodatku także i na dzieci adoptowane.

84.

Ruch służbowy.

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

P. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeniem z dnia 28 lutego 1927 r. Nr. II. 1822/27 zamianował p. *Eugenjusza Szlapaka*, dyrektora prywatnego gimnazjum koedukacyjnego Towarzystwa gimnazjalnego w Grybowie, dyrektorem państwowego gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Myślenicach.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 10 lutego 1927 r. Nr. II. 300/27 uchyliło przeniesienie nauczyciela p. *Hipolita Zawirskiego* z państwowego gimnazjum w Brzeżanach do państwowego gimnazjum im. A. Asnyka w Białej.

Kuratorjum przeniosło w stan spoczynku z dniem 1 kwietnia 1927 r. p. *Dra Walentego Czepca*, profesora państwowego gimnazjum VII. im. A. Mickiewicza w Krakowie.

Kuratorjum przeniosło w stan spoczynku z końcem stycznia 1927 r. *Józefa Kawkę*, starszego woźnego państw. gimnazjum II. im. Króla Bolesława Chrobrego w Nowym Sączu.

Szkolnictwo powszechne.

Zmarli:

Ś. p. *Ks. Władysław Jaworski*, katecheta 7-klasowej szkoły powsz. żeńskiej w Jaworznie, dnia 6 lutego 1927 r. w 63 roku życia i 33 roku pracy.

Ś. p. *Zofja Majochowa*, stała nauczycielka publicznej szkoły powsz. w Brzegach, powiecie wielickim, dnia 11 stycznia 1927 r. w 46 roku życia a 28 roku służby nauczycielskiej.

85.

Odwołanie konkursu.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 25 lutego 1927 r. Nr. III. A. 6/482/27 postanowiło nie ogłaszać konkursu na stanowisko nauczyciela przedmiotów ogólnokształcących w państwowej szkole przemysłu drzewnego w Zakopanem i poleciło powierzyć to stanowisko nauczycielowi kontraktowemu.

Wobec tego Kuratorjum odwołuje konkurs, ogłoszony na to stanowisko w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum Nr. 1 z r. 1927.

86.

Wolne posady w miejskiem seminarjum nauczycielskiem żeńskiem w Jaśle.

W miejskiem seminarjum nauczycielskiem żeńskiem w Jaśle są do obsadzenia posady: 1) nauczyciela(lki) geografji i 2) nauczyciela(lki) metodyki wraz z praktyką pedagogiczną. Wymagane są pełne kwalifikacje. Pobory jak w szkołach średnich państwowych, ewentualnie wraz z 10% dodatkiem. Termin wnoszenia podań do 20 kwietnia b. r.

87.

Oddziały dla dzieci głuchoniemych.

Rada Szkolna Miejska w Krakowie zawiadamia, że w Szkole specjalnej im. św. Szczepana w Krakowie są oddziały dla dzieci głuchoniemych. W roku szk 1927/28 będzie otwarta I, II i III klasa. Otwarcie pierwszej klasy zależeć będzie od odpowiedniej ilości zgłoszonych dzieci.

Po wszelkie informacje w sprawie wpisów należy zwracać się do Kierownictwa Szkoły specjalnej im. św. Szczepana w Krakowie, ul Rajska L. 14. Wpisy do klasy 1-szej rozpoczną się dnia 15 maja 1927 r. Do wpisów można zgłaszać dzieci głuchonieme, mieszkające również poza obrębem miasta Krakowa.

88.

Ogłoszenia.

Księgarnia Polskiej Macierzy Szkolnej wydała w związku z akcją **„Miesiąca Książki"** katalog książek, zaleconych do bibljotek szkolnych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, zestawiony na podstawie źródeł urzędowych.

Książki są ułożone w tym katalogu według działów. Przy każdej książce podana jest ocena Komisji Ministerjalnej, grupa, dla której książka została zalecona, oraz cena książki.

Kuratorjum zaleca ten Katalog jako pomoc, ułatwiającą kompletowanie bibljotek szkolnych. Wszystkie książki, w katalogu wymienione, są do nabycia w Księgarni Polskiej Macierzy Szkolnej w Warszawie, ul. Warecka 15.

Równocześnie Kuratorjum zaznacza, iż nakładem Centralnego Biura Polskiej Macierzy Szkolnej (Warszawa, Krak. Przedmieście 7 m. 4) wyszły następujące książeczki: Józef Stemler — „O potrzebie oświaty", cena 20 groszy, „O prowadzeniu bibljotek", cena 50 gr., „Niedzielne szkoły społeczno-obywatelskie", cena 20 gr. „Trzeci Maj, święto radości i ofiary" (wskazówki organizacyjne, materjały do przemówień, deklamacje i obrazy sceniczne), cena 60 gr.

Kuratorjum zwraca uwagę Nauczycielstwa na **„Gramatykę jezyka polskiego"** Lehr-Spławińskiego i Romana Kubińskiego, świeżo wydaną przez Wydawnictwo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie.

Czcionkami drukarni „Szkolnicy" w Krakowie, ul. Grzegórzecka 30.

Rok I. Kraków, dnia 15 kwietnia 1927 r. Nr. 2.

DODATEK PEDAGOGICZNO-DYDAKTYCZNY
DO DZIENNIKA URZĘDOWEGO
KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO KRAKOWSKIEGO.

Sowy.

Szkic 2-godzinnej lekcji pokazowej przyrodoznawstwa w kl. II. państwowego gimnazjum żeńskiego w Krakowie

przez

prof. Józefę Berggruenównę.

Uwagi wstępne.

Po zapoznaniu się w ciągu jesieni z ptakami ziarnojadami, owadożernemi i drapieżnemi dziennemi, przystępujemy do drapieżców nocnych.

Celem tej lekcji: dać uczenicom możność czynienia samodzielnych spostrzeżeń nad cechami budowy sów i wykazanie, na podstawie tych spostrzeżeń, związków, zachodzących pomiędzy budową sów, a sposobem ich życia, jako drapieżców nocnych.

Uczenic obecnych na lekcji 40.

Pomoce naukowe. Do lekcji przygotowano pięć okazów sów wypchanych (z tego 1 sowa uszata, 2 płomykówki, 2 puszczyki), dużą barwną tablicę puhacza, nadto 3 okazy z lekcji poprzedniej: jastrzębia, myszołowa i pustułkę. Te stoją na stole przed uczenicami, sowy na bocznem oknie.

Przebieg lekcji pierwszej.

Powtórzenie wiadomości, nabytych poprzednio, odbywa się na podstawie wypracowania domowego na temat: podobieństwa budowy ciała jastrzębia, myszołowa i pustułki. Wywołana uczenica odczytuje głośno swoje zadanie, koleżanki słuchają uważnie. Po skończeniu czytania zgłaszają się kolejno do poprawy błędów i uzupełnienia braków, które zauważyły w odczytanem zadaniu. Jako wynik tej dyskusji, która trwała kilka minut, powstaje obraz całokształtu ważniejszych cech drapieżców dziennych. Niektóre uczenice poprawiają błędy, jakie zauważyły w swoich domowych zeszytach.

Przystępujemy do *poznania nowych ptaków*. Grupy po 8 uczenic otrzymują po jednym okazie sów. Większość uczenic zna sowy. Odzywają się głosy: „o sowy! też mają dziób krzywy“ i t. p. Na zlecenie uczenice odkładają ołówki, zamykają zeszyty, otwarte pozostają tylko atlasy, o ile je któraś z uczenic posiada. Grupy uczenic skupiają się dookoła swych okazów, przyglądają się im ze wszystkich stron, porozumiewają się między sobą. Trwa to około 4-ch minut, poczem oświadczają, że już mogą opisywać, bo „już wszystko widziały“.

Z początku zwracają uwagę na wielkość, kształt ciała, ubarwienie okazów, przyczem wypowiadają swobodnie swoje spostrzeżenia w formie dyskusyjnej, uzupełniając i poprawiając się wzajemnie. Uczenice z grup, mających różne okazy, zaznaczają różnice w barwie piór, opisują dziób, widziany „en face“ i z profilu, porównywają z dzióbem jastrzębia, zwracają uwagę na wielkość i spłaszczenie od przodu głowy, same spostrzegają układ piór dookoła oczu („piórka się jej tak rozpromieniają koło oczu“). Podają nazwę: szlara, piszę na tablicy, uczenice notują w zeszytach. W dyskusji okazuje się, że niektóre uczenice znają z codziennego życia nazwę szlarka, t. j. falbana, porównywają szlarę z falbanką. Przy opisie oczu zwracam uwagę, że oglądane okazy mają szklane oczy, opowiadam o rozszerzalności źrenic sów; uczenica przypomina, że podobną budowę oka miał kot.

Ponieważ uczenice nie wymieniły przy opisie małżowin usznych, pytam, czy nic więcej na głowie sowy nie spostrzegły, zachęcam do powtórnego dotknięcia, obmacania głowy ptaka, wtedy dopiero odzywają się uczenice: „coś tu sterczy“, „są otworki“, „to pewnie uszy“, „z boku są muszle uszne“, „a inne ptaki nie miały“. Zbieram obserwacje: sowy posiadają małżowiny uszne. Uczenice opisują dokładnie kształt i położenie małżowin. Potem opisują nogi sów, ich osadzenie, opierzenie, palce i pazury, próbują ostrości szponów na własnych palcach; obserwując różne ustawienie palców u swych okazów, dochodzą do wniosku, że sowy mogą zmieniać położenie palców. Dalej opisują uczenice skrzydła, dotykają piór i wyrażają zdziwienie, że są „takie mięciutkie“, „przyjemne“, „jak jedwab“, „a u jastrzębia były sztywne“. Jedna z uczenic zwraca uwagę na pęczki piór na głowie swej sowy, inne uczenice nie widzą tego u swych okazów. Podaję nazwę tej sowy „uszata“, uczenice same stwierdzają, że pęczki piór to nie uszy.

(Przerwa dla wentylacji klasy i gimnastyki (ćwiczenia wyprostne i oddechowe).

„Gdzie żyją sowy?“ Odpowiedź uczenicy „sowy żyją w nocy“ wywołuje śmiech koleżanek. Prostuję: „polują w nocy“. Poczyna się dyskusja nad tem, gdzie się sowy gnieżdżą i czem się żywią. Na zapytanie, czy która z uczenic widziała żywą sowę, opowiadają z ożywieniem: jedna wi-

działa jakąś sowę w leśniczówcę, inna puhacza w klatce, inna malutką sówkę, hodowaną w domu, niektóre pamiętają żywego puhacza z zeszłorocznej wystawy drobiu. Uzupełniam luźne wypowiedzenia uczenic o miejscu zamieszkania i sposobie żywienia się sów, ujmuję w jeden obraz i tłumaczę, że możemy dokładnie wiedzieć, co sowy jedzą, badając zawartość „kłębków", znajdowanych koło gniazd sowich.

„Z dotychczasowej dyskusji wynika, że sowa jest ptakiem drapieżnym, nocnym. Po czem to można poznać, przypatrując się dokładnie sowie?" Uczenice licznie zgłaszają się do odpowiedzi, wypowiadają swe spostrzeżenia o przystosowaniu dzióba, szponów, skrzydeł do drapieżnego życia; ubarwienie, miękkie pióra, cichy lot, małżowiny uszne, powiększone szlarą, rozszerzalność źrenic, wymieniają jako przystosowania do łowów w ciemności. W miarę odpowiedzi uczenic zapisuję na tablicy — a uczenice w zeszytach — ważniejsze terminy, jako treść dyspozycyjną lekcji: drapieżne, nocne, dziób, nogi, szpony, oczy, szlara i t. d.

Przez *ostatnie kilka minut* lekcji ujmują uczenice wedle tej dyspozycji w krótkich zdaniach to, czego się dowiedziały o związku między budową a sposobem życia sów.

Przebieg lekcji drugiej.

Drugą godzinę poświęcono pokazowi „kinowemu". Film przedstawiał ptaki drapieżne, dzienne i nocne. Przesunęły się przed oczyma uczenic wyraźne obrazy, fotografowane z okazów, a przedstawiające szkielet, dziób z woskówką, oczy, skrzydła, lotki, szpony i t. d. jastrzębia, puszczyka i sępa, a co ważniejsze różne ptaki drapieżne w ruchu i w locie. Tak np. orzeł, rozwierający skrzydła, myszołów, zrywający się do lotu z gałęzi drzewa, napad jastrzębia na jakiegoś małego ptaszka, sępy, wyżerające wnętrzności z padłego konia, puszczyk mrużący i otwierający oczy, pisklęta płomykówki, poruszające się w gnieździe i t. p. Uczenice żywo interesują się obrazami, odczytują drukowane objaśnienia, dodają własne spostrzeżenia; gdy okazuje się potrzeba uzupełnienia informacyj „kinowych" np. przy ptakach, których uczenice z lekcyj nie znają, zatrzymuję przesuwanie wstęgi filmowej w dowolnym punkcie, dając uczenicom możność dłuższej obserwacji. Po skończonym przeglądzie uczenice proszą o powtórzenie „kina", żałują, że się tak prędko skończyło. (Pokaz jednej wstęgi przeźroczy wraz z objaśnieniami trwa około 20 minut). Demonstrowany film nie należał do najlepszych, jednak filmy umiejętnie zestawione mogą się stać ogromną pomocą w nauczaniu przyrody, dając młodzieży możność obserwowania ruchów i czynności żywych istot, które w innych warunkach byłyby dla niej zupełnie niedostępne.

Wyjaśnienia.

Ponieważ szereg osób zwracał się do państw. gimn. żeńsk. z zapytaniem o koszta urządzenia „kina“ szkolnego, podaję kilka informacyj, które mogą posłużyć przy zakładaniu kina w innych szkołach. Otóż: mamy francuski aparat „Projecteur Pathé-Baby“. Adres wytwórni: Pathé Cinema. Département Pathé-Baby. 30 Rue des Vignerons Vincennes (France). Sprowadzony przez Bergera przy ulicy Szewskiej (Generalne zastępstwo P. Koch w Warszawie). Cena samego aparatu 216 zł., opornica 12 zł., ruchomy ekran w ramach drewnianych 80 zł., wysoka podstawa pod aparat, zawierająca szafkę z szufladkami na filmy 30 zł., małe, specjalne żarówki do aparatu, pakowane w pudełka po 3 sztuki po 3 zł. 50 gr., filmy szare po 4 zł. 50 gr., barwne po 7 złotych 20 gr. do nabycia u Bergera, Kraków, ul. Szewska. Wybór filmów zwiększa się z miesiąca na miesiąc; już istnieje kilkanaście bardzo instruktywnych filmów zarówno zoologicznych, jak botanicznych i anatomicznych, oddających dobre usługi, zwłaszcza przy nauce przyrody w niższych klasach. Aparat używany bywa nietylko przez przyrodników, nauki języków obcych i geografja korzystają z niego równie często.

Urządzenie „kina“ nie wymaga wielkiej przestrzeni. Jako „sala kinowa“ służy w państwowym gimn. żeńskiem wąski korytarz. Okno zasłania się na czas przedstawienia okiennicami, ekran, który płasko wisi na bocznej ścianie, zasuwa się na owo okno, a „fotele“ dla uczenic stanowią składane ławeczki, które po pokazie kinowym ustawia się w 3 kondygnacjach pod ścianami, aby nie tamowały przejścia uczenicom do klasy, z której jedyne wyjście prowadzi przez ten korytarz, i do szafy, w której mieści się część gabinetu rysunkowego. Tak więc, mimo niesłychanej ciasnoty lokalu szkolnego, uzyskano warunki do urządzania pokazów kinowych, z których niemal codziennie korzysta któraś z naszych licznych klas.

Czcionkami drukarni „Szkolnicy“ w Krakowie, ulica Grzegórzecka 30.